

Dhaqaya Dhimma Yakkaa

**Leenjistuun:- Aadde Addunyaa Ahmad
Adamaa 2007
ILQISO**

Kaayyoo

Xumura leenjii kanaa irratti
leenjifaamtootni:

- Yaada waliigala maalummaa fi sirna dhagaya dhimma yakkaa beekumsa duraan qaban irratti ni dabalatu
- Dhiyaatinsa fi hafiinsa abbootii dhimmaa fi bu'aawwan hordofsiisan ilaalchisee rakkoo bocama, hiikkoo fi raawwii seeraa hubachuun seeruma qofa hojiirra ni oolchu.

Itti fufa.....

- **Rakkoowwan raawwii fi seeraa gama tumaalee mormii sadarkaa duraa, jecha amanta fi waakkii ,himata fooyyessuu fi kaasuu ilaallatan addaan ni baasu, ni hubatuu.**
- **Dhagaya ol'iyyannoo dhimma yakkaa irratti hojimaata fi seera gidduu garagarummaa jiru ni maqsu, seera qofa hojii irra ni oolchu.**
- **Rakkoowwan seeraa fi hojimaata manneen murtti,waajira haqa keessa jiran xiinxaluun, mariin gabbisuun kallatti fuulduraa ni kaa'ama.**
- **Walumaagalatti rakkoo raawwii fi hiikkoo tumaalee dhagaya dhimma yakkaa qajeelchan addaan baasuun seerichaa fi hiikkoo hojiirra**

Yaada waliigalaa Dh/dh/y

- Sirni dh/dh/ya sirnoota kaayyoo seera deemsa falmii yakkaa galmaan ga'uuf diriiran keessaa tokko dha.
- Milkaa'ina kaayyoo s/d/f/y bu'ura kan ta'e dha.
- Kaayyoon kun akka galma ga'uu tumaaleen dh/dh/y keessa jiran hiikkamani hojira ooluu qabu.
- ***Bu'aa qabessummaan sirna dh/dh/y kan madaalamu kallattii sirrii ta'een fi bu'ura seeraatiin hojii irraa oolee***
 - ***Namni yakka raawwate adabbii gocha isaatin walsimuu akka argatuu fi***
 - ***Namni qulqulluu ta'e immoo osoo hin jeeqamin mirgi walabummaa isaa akka eeqamuu*** voo ta'ee dha.

itti fufaa.....

● Deemsi dh/dh/yakkaa

- ✓ sirna s/d/f/ytiin kan qajeelfamuu dha.
- ✓ bu'aa qabeessummaan s/d/f/y kan itti shallagamu
- ✓ bulchinsa sirna haqa biyya tokkof barbaachisa
- ✓ Mala haqa itti baasani
- ✓ Himataa fi himatamaaf madaalawaa ta'uu qaba.
- ✓ Deemsa kana keessatti qaamni aangoo abbaa seerummaa qabu namni⁵

Kuusaan jechoota Black's law jedhamu jecha “trial” fi “hearing” jedhu akkasitti ibsee jira.

“Trial is A formal judicial examination of evidence and determination of legal claims in adversary proceeding” . Gama birootiin jecha “hearing”(dhagaya) dhimmaa jedhu akka asiin gadiitti ibsee jira.

➤ “Hearing is a judicial session, usually open to public, held for the purpose deciding issues of fact or law, some times with witnesses testifying” jechuun hiika kenneefii jira.

Itti fufaa...

- Dh/dh/y waltajjii yeroo baay'ee ummataaf banaa ta'ee falmiin yakkaa tokko qorannoo ragaaf taasifamee bu'aa argame irratti hundaa'e ijoon dubbii ykn seeraa murtii itti argatuu dha.
- Sirnoota manneen murtii dhimma tokko ofitti fuudhanii hanga murtii kennanitti raawwatan hundumaa kan ilaallatuu dha.(bal'inaan)
- Sadarkaa falmitoonni itti qorataman qofa kan haguugu dha.(dhiphisuun)

➤ *Jechoota kana lameen wal cinaa yoo ilaalle yeroo tokko tokko wal jala dabarsanii kan itti fayyadamamu yoo ta'u garuu gadi qabanii yoo ilaalan “trial’n “hearing” irra ni bal’ata.
‘Hearing’n kutaa xigaa ‘Trial’ ti ”*

itti fufaa.....

- ❑ Biyyoota hunda keessatti yaadrimeen dhagaya dhimma yakkaa kan walfakkaatu yoo ta'u sirni dhagaya isaani garagara ta'uu danda'a.
- Kan biyya keenyaa yoo ilaalle dhageettiin dhimma yakkaa guyyaa himatamaan mana murtii dhiyaate irraa eegale osoo addaan hin ciccitiin xumura akka argatu eegama.(sdfy kewt 123-149)
- Kan biyya Hindii yoo ilaallee immoo dhageettiin dhimmaa yakkaa gulantaa lamatti qoodama. Dhagaya duraa(pretrial) fi dhagaya guutu(fuul trial) dha.

tti fufaa.....

- ❖ Wixnee SDFY kewt 292-314 dhagaya duraa(pretrial)
- ❖ kewt 399-436 dhagaya guutu(full trial)
- ✓ Labsii farra malaammaltummaa lakk.434/97 keew.35 eegalee waa'en dhagaya duraa ibsamee jira.
- Himanaan M/M dhihaatee galmeen banamee dhadachaaf dhihaatee beellama erga qabatee booda raawwatamaa
- Dh/duraa, deemsa ragaan garee lamaani madaalamee ijoon falmii adda itti bahuu dha.
- Dh/guutu immoo ijoo dhagaya duraa irratti qabamee ragaan qulqullaa'e murti kan itti kennamuu dha.
- Walumaa galattii dhagahi dhimma yakkaa sadarkaa dhugummaan himata (A/A, dhuunfaa) itti qoratamuu dha jechuun ni danda'ama

Qajeeltoowwan dhagaya dhimma yakkaa

- 1) Deemsa Falmii Madalawaa (Fair Trial)**
- 2) Walitti Fufiinsa Deemsa dhagaya yakkaa (continuous Trial)**
- 3) Afaaniin Raawwatamuu Deemsa Dhagaya Dhimmaa (Oral Litigation)**

itti fufaa.....

1) **Deemsa Falmii Madaalawaa (fair trial)**

mirga walfalmitoota.....

himatamaa

- ✓ Mirga ariitidhaan haqa argachu
- ✓ Mirga dhaddacha bananaan dhagayamuu
- ✓ Mirga garagalcha himannaa argachu
- ✓ Mirga abukaatoo seeraatiin mari'achuu
- ✓ Mirga akka nama qulqulluutti ilaalamu
- ✓ M/m bilisaaf loogiimalleesaa ta'en ilaalamu fi
- ✓ Mirga qaamaan M/Murtiitii dhiyachuu fi falmachuu kkf.

Mirga daddaffiidhaan Murtii Argachuu

- ✓ Mirgi kun HMRDFI kewwata 19(4) SDFY
kewwata 37 fi 109(1)
- ✓ Mirgi kun sadarkaa seera idil-Addunyaattis eegumsa
guddaa godhamaaf fkn ICCPR
- ✓ HMRDFI kew.20(1) himatamaan mirga yeroo
gabaabaa keessatti dhagayamuu qaba
- ✓ SDFY kew.37 Qorannoon turmaata hin
barbaachifneen ala raawwatamuu qaba
- ✓ yeroo himani dhiyaachu qabu
- ✓ SDFY kew.109(1) guyyaa 15 keessati banamuu qaba.

- ❑ Yeroo amman kanaa ,JBAH dhan guyyaan kun xiqqaateera.
- ❑ Yeroo Dhageetiin dhimmaa itti xumuramuu qabu
- ❑ Himanni mana murtiif dhiyaannaan yeruma sana guyyaan dhageetii akka murta'uu fi dhimmichii walitti fufee dhagayamuuSDFY lakk.123 eegalee ni ibsa.
- HMRDF 20(1) with in reasonable time
- Bellama kennuun dhimmoota muraasa irratti ta'uun isaas kanuma dhugoomsa SDFY kew. 94
- ❑ Kun hunduu kan agarsiisuu shakkamaan mirga yeroo seeraan ka'ame keessatii haqa argachuu ibsa.

Mirga dhaddacha banaan

dhagayamuu

- ❑ falmiin yakkaa haqa qabeessa akka ta'u taasisa
- ❑ Haawwasni dhadacha yakkaa hordofuun deemsicha madaaluu fi irraa hubanoo argachuf mirga qaba
- ❑ HMRDFI kewwata 20(1) dhimmoota nageenya, safu uumataa fi jireenya dhunfaa falmitootaaf eegumsa gochuun yoo barbaachisee dhadacha cufaan ilaalamu qaba jedha.
- ❑ Wantoota dh/dh/y ummataaf¹⁴

dhagaya dhimma yakkaa ifa yoo ta'e

- ❑ Abbaan seera fi A/Alangaa
- ✓ aangoo garmalee sila fayyadaman ni daangeessa,
- ✓ ni to'aata
- ✓ itti_gaafatamummaa diriirsuun aangoo isaani haala haqa qabeessa ta'een hojii irra akka oolchan,
- ✓ loogi irraa walaba akka ta'ani fi
- ✓ haawasni murtii kennamu irratti amantaa akka horatu ni taasisa

Itti fufaa.....

- ❑ **Mirgi kun mirga gonkuma daangeeffamuu hin qabne miti.**
- ❑ **ICCPR kew14(1)**
- ❑ yakka umrii dargaggummaan raawwatamee yoo ta'e dhadacha cuufaattin ilaalamuu akka qabu
- ❑ Sdfy kew 176(1) dhimi Daa'immani dhaddacha cufaatti yeroo ilaalamu namoonni argamuu qaban
 - **Ragoota**
 - **Warra ykn guddisaa daa'immaa**
 - **Dhaabbata gocha gaarii(NGO)**
 - **Abbaa alangaa yeroo dhimmicha mana murtii olaanaatti ilaalu ni argama**

MARII

- ✓ *Dhimicha m/m aanaati ilaalamaa jiru yoo ta'e A/A argamu danda'u?*
- ✓ *Dhimma daa'immnii ragaa itti taatee dhiyatee hoo?*

✓ Dhaddacha cufaan dhimma dhagayuuf ulaagaaawwan
HMDRFI, Labsiiwwan fi ICCPR keessatti ibsaman

✓ ICCPR keessatti ibsaman kan HMDRFI keessatti
tumame caala ni baldhata.

✓ Heerichi waa'ee yakka dargagummaan raawwatamee,
falmii maatii fi dhaddacha ummataaf ifa ta'eetti ilaaluun
haqa kan miidhu yoo ta'e cufaatti ilaalamu akka qabu
waan ibse hin qabu.

✓ Garaagarummaan waan jiruuf sadarkaa tumaalee
ICCPR ilaaluun hojii irra oolchuun barbaachisaa dha.

(p;29)

MARII

- Manni murtii kutaa dhaddachaa hin qabne kan qabus wajjira keessatii dhimma yoo ilaalee mirgi kun cabeera jechuu dandeenyaa?
- Qabatamni isaa maal fakkaata?

● Dhaddachi ummataaf ifa ta'e, dhaddacha banaadhaan qofa dhimma ilaalu osoo hin ta'iin yeroo fi iddoo dhaddachi itti gaggeeffamus ni dabalata.

- Muxxannoo biyyoota biroo yoo ilaalu
- Amerikaa:mirga dhunfaatin(PRIVACY) walitti bu'a taanaan fkn dh/y saalqunamtt
- Ingiliizii:mirga uumaan kenname dha
 - Maraattumma, argannoo haaraa.....

Mirga Abukaatoon Falmachuu

- ❑ Accused persons have the right to be represented by legal counsel of their choice, and
- ❑ if they do not have **sufficient means to pay for it** and **miscarriage of justice would result**, to be provided with legal representation at state expense (HMRFI kewt. 20(5)
- ❑ Mootummaarraa abuukaatoo argachuuf mirga qaba.(Heera Oromiyaa kewt.(20(5))

❑ (Labsi lakk. 141/2000) Keewwata 17; (1) Namni kamuu abukaatoo dhaabbachuuf mirga ni qaba.

✓ Nama abukaatoo ittisaa dhaabbachuu hin dandeenye
✓ yakka hidhaa cimaa wagga 5 gadii hin taaneen adabsiisuun himatamef manni murtii baasii mootummaatiin abukaatoo ittisaa ni dhaabaaf.

❑ Defence forces proclamation no 27/96 art 34 (as amended 343/2003 art.2/3

The State shall provide a defence counsel to a person charged with an offence punishable with imprisonment of not less than five years and is unable to retain counsel.

❑ Manneen murtii keessattu kan Aanaa biratti iddoo hundatti hojii irra oolaa hin jiru.

MARII

1. Yakka hidhaa cimaa waggaa shaniin gadi ykn hidhaa salphaa adabsiisuun hogguu himatame haalli haqni itti hirratu hin jiru jechuudhaa? Labsichi maal bu'uureeffate isinitti fakkaata? Heera waliin ????
2. Yakoota ulfaataa akka 539 tiif dirqamaan dhaabuun ni danda'amaa?

Itti fufaa.....

- ❑ SDFY keenya keew.127(1) dhimmoota hedduuf deebii hin kennu
- Biyya Ireland himatamaan abukaatoon falmachuun dirqama. Sababa kanaaf himatamaan qophaa isaa akka falmatu seeraan hin haayyamamu. Abukaatoo lamaan falmachuus ni danda'a, garuu lamaa olii hin haayyamamu
- Swiss cpc kew 130 eegalee ...Mandatory legal counsel

Dhimma

A/Alangaa vs shaamba Huseen Alii lakk. Galmee
37050/2001(M/DH IJ/unka 9,fuula 175)...p20

Himatamaan mana murtii dhiyaate amantaa fi
waakkii yoo gaafatamu abukaatoon akka
deeggaramu haayyama mana murtii gaafate
bu'uruma gaaffitiin abuukaato eeguuf
beellamame .Manni murtiis abukaatoo eeguuf
yeroo baay'ee turun hin barbaachisu jedhee bira
darbee ragaa caqase. (p.49)

Mirga akka nama qulqullutii lakka'amu

- HMDRFE kew.20(3), ICCPR 14(2)
- Yada koreen mirga namoomaa UN kenne the presumption of innocence mean:-
“the burden of proof of the charge is on the prosecution and the accused has the benefit of doubt. No guilt can be presumed until the charge has been proved beyond reasonable doubt...therefore, a duty for all public authorities to refrain from prejudging the outcome of a trial.”

MARII

**Mirgii kun HMFDRE
kew.20 jala waan
ta'eef yeroo qorannoo
yakkaa hin hojjatuu
yaanii jedhuu jira. Isin
maal jettu?**

Itti fufaa.....

- Yoodhiphatee hiikamuu ragaa madaaluu waliin qofa kan walqabatu yoo ta'uu
- Baldhinaan garuu adeemsa sirna bulchiinsa haqa yakkaa dabalata.
- Wiixineen SDFY keew 9

ጥፋተኛ ሆኖ ስለመቆጠር

- በወንጀል የተጠረጠረ ሰው የወንጀል ጉዳይ እየታየ ባለበት ጊዜ ወይም ፈፀመ በተባለው ድርጊት በፍርድ ቤት ጥፋተኝነቱ ሳይረጋገጥ እንደጥፋተኛ አይቆጠርም፤ በራሱ ላይም እንዲመሰክር አይገደድም።

Itti fufaa.....

- Adverse public comments by authorities too
- Face less judge (anonymous judges) case is also constitute a breach of this right

2. Walitti fufiinsa dhagaya dhimma yakkaa (continues trial)

- ✓ Kaayyoon walitti fufiinsa dh/dh/y murtii ariifachisaa kennuuf fi
- ✓ Amantaa fi abdii hawaasni sirna haqa yakkaa irraa qabu horachuuf
- ✓ Dh/dh/y walitti fufiinsaan yoo hin dhaga'amne
 - Him fi ragaan baasii fi xaarif saaxilamuu
 - Ragaan waan beeku irraanfachu danda'a
 - Ragaa madaaluuf rakkisaa ta'a

itti fufaa.....

- Dhimmi tokko walitti fufinsaan yoo dhagayamee sirnicha ariifata,dhaqqabamaa fi tilmaamamaa ni taasisaa(speedy trial)
- Mirgi kun ka'umsi isaa waliigalteewwan fi konveenshinoota Addunyaatti akka fkntis ICCPR Kwt 14(1) fi chaartarii mirga namooomaa fi uummatoota Afrikaa kwt 7 jalatti caqafame jira.
- HMRDFI kwt 20(1)
- Kwtn heeraa kun dh/f/y yeroo amansiisaa(within a reasonable time) keessatti xumuramuu qaba jedha.
- Galma gahinsa kwt heeraa kanaaf walitti fufinsaan dhimma dhagayuun barbaachisaa dha.
- Sdfy kwt 123.....94(1),(2).....109(4)

Itti fufaa.....

- *Bu'ura seeroota kanaatin Walitti fufinsa dh/dh/y ilaalchise*
 1. *Deemsi dhagaya falmii ariitiidhaan ilaalamee xumuramuu qaba*
 2. *Beelama hin barbaachisnee dhabamsiifnee dhimmootni raawwatamuu qaban sagantaa fi beellama qabameef qofa akka xumuramuu qabu ni kaa'u.(sdfy kwt 94)*
- Baninsa himata A/A irraa eegalee hanga murtti dhumaatti deemsa fi raawwii jiru dha.
- caseeeeeeeeeeeee

dhimma

- M/M/A/Adamaa lakk galmee 62499.....kwt 702(2)
- Himani kan banamee 08/12/04
- Guyyaa duraa= himani dubbiffamee ,R/A/A hundi dhiyaatani jiru garu sababa sa'an deemef jedhame M/M gaafa 16/12/04tti beellama jijiree
 - 16/12/04=himatamaan dhiyaatee R/A/A hin dhiyaanee
 - 18/12/04=yeroo dhumaaf erga jedhamee booda R/A/A dhiyaatee
 - 25/12/04=murtti dhumaa argatee
- **Dhimma kana akkamitti ilaaltuu?**
- **Deemsa dh/dh/y kan giddugala godhatee dha jetu? Beellama waji walqabatee hoo?**
- **Kallattin fula duraa maal ta'u gaba?**

MARII

- *Ciccitiinsa falmii yakkaatiif waantoota sababa ta'an maal faadha?*

Ciccitiinsa falmii yakkaatiif waantoota sababa ta'an

1. Qorannaa yakkaa fi qindaa'ina ragaa

❖ qorannoo fi qindaa'ina ragaa irratti qophiin gama waajjira poolisii, abbaa alangaatiin fi himatamaa godhamu gadii aanaa ta'uudhaan, ciccitiinsa dhagaya falmii yakkaatiif sababa ta'a jira.fkn ciraa guyyaa beellamaatti dhiyeessuu dhabu.....**case moju p 45,50**

❖ **Ragaa hafe/hindhiyane eeguuf ni beellamamaa**

2. Qulqullina Dhabuu Himata Abbaa Alangaa

- Himanni ga'umsaa fi qulqullina qabu si'aayinaa fi haqa qabeessummaa d/dh/f/y keessatti ga'ee olaanaa qaba.
- Akkuma barmaatilee yeroo dheeraa.....jijiramee jira.
- Yeroo tokko tokko rakkoon gama A/Attin uumamuu isaatin ciccitiinsa dh/f/yaaf sababa ta'uu danda'e jira.
- M/M,A/A,Himatamaan jijjiirraa himatichaaf yaada.....beellamuun dh/dh dabarsuu
- Rakkoon qabatamaan mul'atu himatni A/A
 - ✓ kwt roggummaa qabuutti fayyadamuu dhabu
 - ✓ Ifa ta'uu dhabuu
 - ✓ Tarree ragaa xiyyeeffannaani fi sirnaan

- ❑ Qulqullina himata abbaa alangaa yeroo tokko tokkoo mana murtiitti dhiyaatu quubsaa waan hin taaneef, ciccitiinsa dhagaha falmii yakkaa addaan akka ciccituuf sababa ka'umsaa ta'uu danda'eera.

3. Rakkoo guyyaa dhagayaa qabuu fi waamicha qaqqabsiisuu

- Himanni A/A akkuma saaqameen Manni murtii guyyaa dh/dh/yakkaa murteessuu qaba(S/D/F/Y kew.123).
- ✓ Guyyaa dhagayichaa qabuudhaan dura manni murtii haalawwaan adda addaa kan akka fageenya teessoo himatamaa, ragoolii fi dhimmoota qabatamoo tokko tokkoo ilaalcha keessa galchuun ta'uu qaba.
- ✓ Osoo kun addan hin bahin yoo beelama kennamee dhagahaa irra gufu ta'u danda'a

Itti fufa.....

- ✓ Waamichi mana murtii irraa ba'ee hanga himatamaa ykn ragaa qaqqabutti deemsii baratamaadhaan yeroo ammaatti hordofamaa jiru amansiisaadha jechuun hin danda'amu. Kun immoo rakko isa gudda ta'e argama.
- ✓ Xalayaa waamichaa himatamaa fi ragoolee qaqqabbsiisuuf deemmsi hordofamu haala amansiisaafi quubsaadhaan tahuu qaba.

Itti fufa

- Waamichi M/M irraa bahee hanga himatamaa ykn ragaa qaqqabutti deemsi baratamaadhaan hordofamaa jiru:
 - Xalayaan waamichaa kan ergamu namoota gabaa dhufan ykn konkolaachistootatti.
 - Xalayaa erginee jirra garuu hin dhufne jechuun poolisiin.....
 - Poolisiin gara ganda q/bulaa qaamaan kan qaqqabsiisus harkaaf harkatti kennuu caalaa D/taa'aa gandaaf kennuu.
 - Qabiyyeen waamichaa akeekkachiisa qabaachuu dhabuu(S/D/F/Y 125)
 - Xalayichi himatamaa ykn ragootiif gahuu isaa haalli itti mirkaneeffamu hin jiru.

4. Garagalchi himataa ga'aa dhabuu, falmii qophaa'uudhaan dhiyaachuu dhabuu

- Heera MFDRE keewwata 20 jalatti himatamaan garagalcha himata irratti dhihaatee fi tarree ragaa A/A beekke famiif dhihaachuuf mirga qaba.
- Dhimmoota hedduu irratti G/Galchi himata himatamaa qaqqabaa akka hin jirre dhimmoota M/M dhiyaatan irraa hubachuun ni danda'ama.
- Poolisiin waamicha erguun G/Galcha himataa yeroo hanbisu
- G/Galcha himataa himatamaan M/M erga dhihaateen booda dhaqqabaa jira.
- Bu'ura S/D/F/Yakkaa keewwata 124 tiin ragaa isaa waliin osoo hin dhihaatin hafa.
- Waan himatames osoo sirritti hin beekin dhihaata

- ❑ SDFY kewt(109(4) jalattis garagalchi himannaa barreeffamaan baasii malee himatamaaf kennamuu akka qabu tuma.
- ❑ sdfy kewt. 94(2)(g) jalatti garagalchi himannaa himatamaa yoo hin dhaqqabne ta'een alatti beellamni kennuun akka hin danda'amne tuma.
- ❑ Tumaalee heera fi seeraa kana irraa garagalchi himannaa himatamaaf kennuun deemsa dhagaya dhimma yakka keessatti isa murteessaa ta'uu isaatu hubatama

5. *Hafiinsa himatamaa*

- ✓ *Himatamtoonii harca'anii dhiyaachuu, yeroo lamaa sadii hafuu kkf*
- ✓ *Waamicha sirnaan qaqqabsiisuu dhabuu*
- ✓ *S/D/F/Y kew 125 poolisiin hojiirra oolchuu dhabuu*
- ✓ *Amala badaa himatamaa*

6. *Rakkoo ragaa waliin walqabate*

- *harca'iinsa/Walfaana dhihaachuu dhabuu ragaa garee lamaanii*
- *Yeroo baay'ee ragaan A/A fi ragaan himatamaa walfaana waamamuu akka qaban seerichi kaayus qabatamaan itti hojjatamaa hin jiru.*
- *Ragaan A/A erga dhagahame booda galmee qorachuuf iochuun boollamni idilee yeroo gabamus ni mul'ate. B/I*

Itti fufa...

- S/D/F/Y kewt 142 gadi qabamee yoo ilaalamu deemsichi walitti fufinsaan hordofamuu akka qabu ni ibsa.
- Guyyaa himatamaan dhaddachatti akka dhihaatu ajajamu gareen lamaanuu ragaa isaanii akka dhiheeffatan ajajamuu qaba.
- Fkn dhimma 26ffaa
“ 27ffaa.....75
- Ragaan A/A dhihatee ragaan himatamaa hin dhihaanne jedhamee ragaan ittisaa akka deebi’u godhuun sirrii miti.
- Ragaan A/A dhihaatee jecha kennuun isaa ragaa himatamaatiin waan walitti hidhatu hin qabu.
- Ragaan yoo hafe bu’ura S/D/F/Y keewwata 94tiin kan ilaalamu taha.

7.Jal-murtii (sdfy kewt 141 fi 142) fi kenniinsa beellamaa irratti barmaatilee jiran

- ✓ Ragaan A/Alangaa mirkaneessuu fi dhiisuu hubachuuf dhaddacha irratti jecha ragoolii irraa hubachuun ni danda'ama. Kana hubachuuf dhimma walxaxaa yoo ta'een alatti **beellama qabuun barbaachisaa hin fakkaatu.**
- ✓ Himatamaanis **ragoolii ittisaa** isaa qabatee akka dhiyaatuuf dursamee itti himamee waan jiruuf gaafuma ragooliin abbaa alangaa jecha isaanii kennan ragaan faccisaa himatamaas jecha ragaa isaanii kennuu qabu.
- ✓ Jecha maashinaan waraabamee osoo hin garagalee ajaja kennuun ni danda'ama.
- ✓ **Fkn Dhimma 28ffaa, 29ffaa,30ffaa ilaalaa.**

8. Rakkoo Mormiin Walqabatan

- MSD ka'eef Jala murtiin kennamu battalumatti ta'uu qaba/SDFY kew 131(2)/
- Qabatamaan mormii ka'e irratti M/M “qorachuuf” jechuun beellama idilee qaba.
- A/A mormii ka'e irratti yaada kennuuf beellama yeroo qabsiisu ni mullata.
- Kun falmii dhaddachaaf qophaa'uu dhabuu A/A agarsiisa.

8 Rakkoo sirnaa

- ✓ **Sirni deemsa falmii yakkaa biyya keenyaa sirna dhagaya duraa yookaan (preparatory hearing) waan hin qbneef falmii dhagaya guutuuf yeroo dhiyattamu himatamaan bellama qabamu irrati argamee waliin hin qabu**
- ✓ **Mormii SD ka'uu ilaalchisee ragaan dhagayamuu danda'a.**

- ✓ **Yeroo jalqabaaf labsiin farra malaamaltummaa irratii dhimmi kun akka haammatamu taasifameer**
- ✓ **Labsii farra malaammaltummaa lakk. 434/2005 kew 35 eegalee kan jiru ilaalaa**

3)Afaaniin gageeffamuu dhagaya dhimma yakkaa

✓Jechi wakkii fi amantaa,falmiin himata irratti ka’u,

Akkasumas ajajni kennamu, ragaaleen namaa bitaa fi mirgaas kan dhagayaman afaniin dha.

✓Yeroo ammaa muuxannoon jiruu irra caalaan isaa haala seerri kaa’uun ta’un isa ammas darbee darbee falmiilee sadarkaa

BOQONNAA LAMA

DHAGAYA DHIMMA YAKKAA

Deemsi dhagaya dhimma yakkaa xumuraamu fi bulantaa hedduu keessa darba
Isaan keessaa gurguddoon :-

- ☐ ***Guyyaa dhagayaa murteessuu***
- ☐ ***Jecha himatamaa dhagayuu***
- ☐ ***Mormiin yoo ka'ee dhagayuu fi ajaja kennuu***
- ☐ ***Ijoo falmii adda baafachuu***
- ☐ ***Himata fooyessuu fi kaasuu***
- ☐ ***Ragaa dhagayuu fi murtii kennuu fi kkf dha.***

Dhagaya Dhimma Yakkaa **(s/d/f/y/Itoophiyaa)**

- Qorannoon yakka erga xumuramee booda A/A himata isaa saaqee M/M ango qabutti himata isaa banu qaba.
- M/M yeroo jalqabaaf himani yeroo dhiyaatuf Angoo Abba serumaa dhimmicharatti qabaachu isaa adda baafachu qaba.
- M/M dhimicha irratti angoo qabaachu isaa erga adda baafatee booda dh/dh/y ni jalqabamaa.
- Dhimma kana ilaalchisee, M/M haanga aboottin dhimmaa kaasanitti eeguu hin qabu.
- Sdfy Kewt 110 haala kamiin hojii irra olaa jira? galmeen erga baname dhiyaate A/S himaticha hin fudhadhu iedhaa moo qalmees banamees aangoo hin

Itti fufaa.....

- **A/A yeroo tokko tokko himata isaa M/M angoo hin qabnee biratti dhiyessu danda'a,yeroo kana M/M himata kana fudhatee kessumessu danda'a.....A/A himata isaa M/M angoo qabutti akka dhihessuu himata irratti ajaju qaba(sdfy kew 110).**
- M/M himaticha ilaaluuf aangoo kan qabu yoo ta'e,akka sdfy kwt.123 fi 124 tin ajaja waamicha erga.
- **Kewt. 123 gareen wal falman lamaan dhagaya dhimma yakkaa irratti akka argaman (guyya fi yeroo isa waliin) waamicha ergamaaf**
- M/M guyya dhagaya yamuu murteesu dhimoota ilaalchaa keessaa galchuu

- Sdfy kewt. 124 taree ragaa yamu dhiyeesan R/B/M ajaja waamicha kennu.
- Tarree ragaa yoom dhiyaataa?
- Ragaa A/A eenyu dhiyeesaa(waamicha geesaa)? 260
- Ragaa himatamaa eenyu dhiyeesaa?
- Labsii 163/2003 kwt 22(25) poolisii fi wajjirri haqaa ragaa seeraa akka dhiyaatan taasisa

Dhiyaatinsa fi Hafiinsa Walfalmitootaa

1.Dhiyaatinsa wal falmitootaa

- ❑ Akka **qajeeltootti** dhagaya dhimma yakkaa irratti walfalmitootni jalqaba kaasee hanga xumuraatti argamu qabu.
- ❑ Sababnii isaas gareen lamaanu qixa barbaadameen loogii tokko malee falmii barbaachisaa gaggeessanii **haqni akka baatuu** kan barbaadamu waan ta'eef.
- ❑ Himatamaan himata irratti dhiyaate ofirraa ittisuuf mirga heeraan eegumsi taasifameef keessaa isa tokko. Bu'uura kanaan **mirga ofirra ittisuutti fayyadamuuf** himatamaan qaaman dhiyaachu qaba.
- ❑ Kanaaf dhagaya dhimmaa eegaluuf dhiyaatinsa falmitootaaf haala mijeessuun dirqama ta'a.

2. *Hafiinsa walfalmitootaa*

2.1 *hafiinsa himatamaa*

- ❑ Guyyaa dhagaya dhimmaatiif qabameetti himata/n kan hin dhiyaannee ta'e **bakka bu'aan isaas dhiyaatee sababa qubsaa himatamaan hafuu danda'eef kan hin ibsine yoo ta'e manni murtii himatamaan qabamee akka dhiyaatuf **ajaja qabiinsaa baasa.(sdfy kwt 125 fi kwt.160)****
- ❑ Ajaja qabiinsaatiinis dhiyaachuu kan hin dandeenye yoo ta'e dhimmichi himatamaan bakka hin jirretti dhagayamuu kan danda'u ta'uu fi dhiisu

ulaagaaleen sdfy kwt 161(2)

- ✓ Himatamaan yakka adabbii hidhaa cimaa **waggaa 12 fi isaa ol adabsiisuun** kan himatamee yoo ta'e fi
- ✓ Himatamaan yakkoota seera yakkaa kewt 343-365 jalatti tumaman keessaa kan adabbii hidhaa cimaa ykn qarshii kuma shan ol adabsiisuu danda'uun kan himatame yoo ta'ee dha.
- ✓ **161(3)** Hiikaa Ingiliffaa irra hin jiru
- ❑ Yakkota **gumrukaaaf** ta'ee hidhaa cimaan ykn Q 5000 caalu adabsiisu
- ✓ Labsii gumurukaa 622/2001 kwt 106

□ ulaagaawwan kun guutamanii kan argaman yoo ta'es dhagaya dhimmatti ce'uun duratti tarkaanffiiwwan fudhatamuu qaban jiru. Isaanis:

□ Guyyaa dhagaya dhimmaa murteessuun himatamaan akka dhiyaatu **waamicha gochu,**

□ Himatamaan kan hin dhiyaanne yoo ta'e **bakka inni hin jirretti** dhimma dhagayuuf kan murtaa'u ta'u waamicha irratti ibsamu qaba.(162)

□ **162(a) Gaazeexaan**

- ❑ Waamichi godhameef yoo hin dhiyaanee iddo hin jireet dhagahame murtiin kennamaa
- ❑ Sababoota sdfy 161(2) jalatti tarefamanin alatti himatamtoota jiranif sababa gaha male kan haafan yoo ta'e ilee bakka isaan hin jire.....
- ❑ Himatichi kan Himataa dhunfaan dhiyaate yoo ta'e himatamaan yoo hafe **bench warrant** ajajama malee bakka hin jirretii hin ilaalamu sdfy kewt 166,125
- ❑ Akkasumas himatamaan daa'ima

MARII

- 1. Polisin himatamaa akka dhiyesu ajajmee barbaade dhabe waamicha yoo hin qaqabsisnee, dhiyaachu hin dandenye jechun bakka himatamaan hin jiree dhimicha ilaaluun ni danda'ama?**
- 2. Himatamaan erga dhagayni dhimaa eegalee booda ykn jiddutti qabamee yoo dhiyaatee, dhimmichi akka haarayaatti eegaluu qaba moo bakkuma jiru irra itti fufu qaba
maal jetuu?
qabatamaan hoji irratti maal fakkaata?
kallatin fula duraa hoo?**

DHIMMOOTA

❖ m/m jalqaba Federaalaa Qirqoositti lakk/G 59726 himatamaan kwt. s/y 665(1) fi 689 jalatti himatamee ittisii erga jedhame bade.A/A **waan ragaa dhagahame jiruf** iddoo hin jireet nuuf yaa murtaa'u jedhanI yamu gaafatan M/M diideera.

❖ **A/Alangaa vs Darajjee Balaay L/G 27237** m/m Ol'aanaa Godina Shawaa baha 02/06/2003 **kwt.543(2)** Ragaan A/Alangaa bu'uuruma himannaatiin irratti mirkaneessani **akka ufirraa ittisu** ajajamee.Guyyaa beellamaat himatamaan dhaddacha irraa hafe.Sana booda poolisiin barbaadee akka dhiyeessu beellama heddu eega kenneen booda **bakka inni hin jirretti** **murtiin adabbii itti kenname iira**

❖ **A/Alangaa vs Kadduu Kataaroo L/G**
22327 M/M Ol'aanaa Godina Shawaa
Baha labsii Gumurukaa lakk.622/2001
keewwata 91(2) bira darbuun yakka
daldala seeraan alaa hidhaa cimaa
wagga 15-20 adabsiisu raawwatee jira
jechuun A/Alangaa gumurukaatiin
himatni irratti **dhiyaate.Itiisii erga**
jedhamee badee.Himatamaa poolisiin
barbaade qabee akka dhiyeessu irra
deddeebi'amee ajajamullee poolisiin
argachuu akka hin dandeenye waan
ibseef idoo hin jireet murtiin

❖ **A/Alangaa vs Indaalkaachoo Dassaalanyi**
fa'a nam -2 ,lakk/G 10625 m/ murtii Ol'aanaa G/
Addaa Adaamaatti dhiyaateen himatamtootni S.Y
kewt 58/1/a,32(1)a,33 fi 407(2) kan **hidhaa cimaa**
wagga 7-15 fi qarshii 50,000 hincaallee
adabsiisuu danda'u bira darbuun yakka aangoo
seeraan ala itti fayyadaman jechuun himata irratti
dhiyeesse. Himatamtoonni kun beellama hedduuf
mana murtii osoo hin dhiyaatiin hafaan, poolisiinis
argachuu kan hin dandeenye ta'uu ibse.

A/Alangaa himatamtoonni bakka hin
jirreetti bu'uura SDFY kewt 161 tiin
dhimmi akka ilaalamu mana murtii
gaafatan.M/M ka'umsa adabbii w.12 waan
hin taa'neef idoo hin jireeti ilaaluu hin
danda'amu jechun murteesera.

❖ **A/Alangaa Vs Ermiyaas Kaasaa**
Dhimma lakk/g 29325 dhaddacha
Ijibbata Federaalaatti guyyaa 18/6/2000
dhiyaateen himatamaan mana murtii
Ol'aanaa Federaalaatti keewwata seera
adaba yakka 27(1) fi 522(1)(A) bira
darbuun himatame **ragaa B/M erga**
dhagahaame badee janaan murtiin idoo
hin jireet keenamee. M/M/W/F DHA IJA
murtiin kun idoo jirutti akka keennameet
kan fudhatamu dha jechun murteeseraa.

Murti iduuboo mii jiretti kennamee kaasisuu(197- 202)

Ulaagaa

- Ajajinii kan isa hin dhaqabnee yoo ta'e
- Ofiif yookaan abukaatoon isaa sababa humnaa oliin yoo hafan(199)

itti fufaa.....

- ❑ himatamtoota murtti booda dhufan ilaalataa
- ❑ Sadarkaa waan humnaan olii maaliin safarraa?
- ❑ the court shall order a retrial

... itti fufe

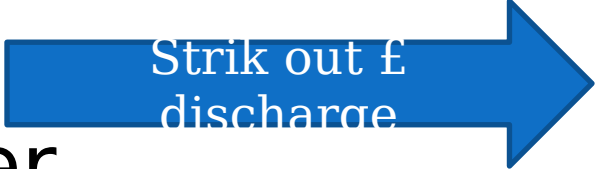
- ❑ The court shall order a retrial (kewt.202(1))
- ❑ m/m kan biroo aango qabu irra deebi'e akka ilaalu ajaja ni kennaa jedhamee barreeffame (Amharic version) siirii dha jeetu ?
- ✓ Wixneen haara qopha'e irra **m/m kan biroo irra deebi'e akka ilaalu** haala ifa ta'en ni ibsa. (kwt. 458)
- ✓ Gaazeexaadhan erga waamame waamichi nan geenyee jechu danda'aa? (162 vs 199 (A))
- ✓ Osoo iddo hin jireeti ilaalamaa jiru yoo dhufe ajaja kennamu ni jiraa? Yoo jiraate kewt.isa kamiin akka ta'e ibsa.

2.2 Haafinsaa A/A

- ❑ Yeroo baayee hin mudatuu
- ❑ A/Alangaa **sababa gahaatin yoo hafan ta'e** bu'uura SDFY kewt 94(2)(A) tiin beelamaa haraan ni keenamaa.
- ❑ **sababa gaha jedhamu maalfaa dha?**
- ❑ **Yoo sababa gaha malee haafan ajajni keenamu maalii?**
- ❑ **Akka kewt 94(2) (a) tin beelamaa yoo hin kennamne galmeen ni cufamaa? Yoo cufame ol'iyanoon irratii gaafatamaa? imoo iyataan deebi'e banamaa?**

☐ **Himataan himata Dhuunfaa sababa gahaa malee yoo hafe hoo maal ta'uu qabaa?**

Strik out & discharge

☐ Private prosecuter
165(1)

☐ Public prosecuter silent 94(2)(A)
raawwatiinsa qabaa?

☐ Fakkenya walgayii kabineen qaba,leenjii ILQISO dhaqe.....kkf jedhee yoo dhaddacha irraa hafe? Sababbiin kun gahaa moo miti.

☐ Sadarkaa ol'iyvataatii yoota'oo 193

❑ Wiixneen s/d/f/y kewt.267 fi 268

I/G/garee qooranoof beeksiisu.

I /G/ G/Q nama kan biraaa yoo hin ergnee ta'e beelamaa guyya 5 hin caalee kenuun sababa gaafachu.

Tarkaanfii displiini akka fudhatamu ajaju ni danda'a.

❑ Yeroo sadii waliiti aansee yoo haafee galmeen yeroof adaan ni citaa.

❑ Himatamaan yoo mana hidha jiraatee mirga wabii ni egamaaf .

❑ Yoo ji'a tokko keessaa hin bansifanee akka ragaa hin qabneet fudhatame galmeen ni cufamaa.Yakkotaa cicimotif wagga tokko keessaa.

MORMII SADARKAA DURAA

- Himatamaaf bu'ura sdfy kwt 129 himanaan erga dubafameef booda,mormii yoo qabatee ni dhiyefataa.
- Dogongora jiru mormachuun sirreeffachun faayidaadhiyaatinsa..
- Mormiin ka'u moormii hunda osso hin ta'in....mormii sadarkaa duratti ka'uu qaban qofa.
- **Qabxiwwan akka mormii sadarkaa duraatti ka'uu danda'an isaan kwt SDFY 130(1)(2) jalatti ibsaman "duwwaa" dha.**
- Mormiin bu'ura kwt 130(1) ka'uu danda'u foormii,bifa ykn qabiyyee himanaa waliin walqabatu dha.
- Qabxiwwan bu'uraa 130(2)akka mormii sadarkaa duratti ka'u danda'an;
 - Himanaan M/M birootti dhiyaatee kan ilaalama jiru ta'u
 - Dursee murtiin kan itti kenamee ta'u
 - Darbinsa yerootin kan darbe ta'u.

itti fufa.....

- **Dhifamaan kan hafe ta'uu**
- **Itti gafatamuummaa kan hin qabne ta'u fi kkf**

- *130(1) form Kewt 119 ti*
- ***Sdfy kwt 130(3) Mormiin yeroo kamiyyuu dhiyaachuu danda'u ... Mormiin sun murtii fudhatamaa qabu keennuf kan dhorku yoo ta'e dha.***
- ***Sdfy** kewt.130(2) (b) darbiinsa yeroo (s/y kewt. 216(2) yoo himatamaan hin mormiinee iyyu yeroo kamiyyu A/A ykn M/M kaasu qabu.....kwt 42 sdfy*
- *Sdfy kewt 130(2) (a) double jeopardy(s/v*

itti fufaa.....

- Qabatamaan qabxilee serichi akka mormii sadarkaa durattii dhiyaachuu danda'an jedhee kaaye alatti, qabxiwwan akka mormii sadarkaa duratti dhiyaachuu hin qabne ykn gara fuula dura ragaan qulqullaa'u danda'an yeroo dhiyaatan ni muldhataa. FKN;

Dhimma 1faa

A/A vs Adaanaa korraa.....lakk gal 10840 mm/ol/A himatamaan,bu'ura sdfy 130(1)tiin himani naratti dhiyaate gudeeddii dha garuu ragaa mana yaalaa yoo ilaalee yaalii gudeeddi ti jedhe himani akka fooyya'u jechun mormii dhiyese.....p36

Mormii kana akkamitti ilaaltuu?

dhimma 2faa

**A/Alangaa vs Taaggasaa W/gabre'el Dhimma
L\G 30307/2001 M/M Aanaa Adaamaa..p36**

**Abukaatoon himatamaa mormii sadarkaa duraa
bu'uura130 (2)(b) tiin A/Alangaa himata isaani
kana kanaan dura kaasani turaan waan ta'eef
amma immoo deebi'anii sochoosuu hin
danda'an jechuun mormii dhiyeessani jiru.**

**Manni murtiis himanni duraan ka'e sababnii
deebi'ee banamuuf hin jiru jechuun galmee
cufee jira.**

MARII

- ✓ Mormiin himatamaan kaasee kun bu'ura sdfy kewt. 130(2) (b) jalatti ka'u danda'a?
- ✓ mormicharatti Jala murtii M/M kennee siirii dhaa?
- ✓ Muxxanoon gamma kanaan qabdan maal fakkataa?
- ✓ Kallatin fulduraa maal ta'u qaba jetu?

itti fufaa.....

- Deemsa falmii yakkaa keenya keessatti iddon rakkoon itti mul'atu keessa haala deemsa mormiin sadarkaa duraa itti dhiyaatu fi keessummeeffamuu dha.
- Deemsichi baratamaan kan raawwatama jiru deemsa seera kan hoordofee miti.

fkn.....dhimma 10faa p36

jalqabuma kopha isaa msd dhagayu hin....

waan msd dhiyaatu hinqabne ilaaluu hi.....

erga dhagayee battalumatti jala murtii....walxaxa

ilaalchise

- Qabxiin akka mormii sadarkaa duratti dhiyaata jiran qabxii akka mormii sadarkaa duratti dhiyaachu qaban osoo hin ta'in qabxiwan deemsa keessa ragaa garee lamaaniitiin mirkanaa'u danda'u dha.
- M/M qabxii akka mormiitti dhiyaatee walfalmisiisu qofa osoo hin ta'in qabxiin akka mormiitti dhiyaate kun bu'ura seeraa dfy kwt 130(1,2) kan dhiyaate ta'uu mirkaneeffachu qaba.
- Deemsi dhagaya MSD kan deemsifamu qabu barreeffamaan osoo hin ta'iin afaaniin ta'uu qaba.....dh11ffaa **p40**
- Deemsicha lafarra harkisu hin qabu.....sababa hin taaneef beelamni dabalataa kennamuu hin qabu.⁷⁸

2.3 *jecha amantaa fi waakkii*

- MSD booda himatamaan jecha amantaa fi waakkii ilaalchisee yaada isaa akka kennu gaafatama.
 - Himatamaan jecha amantaa fi waakkii haala kanaan gadittin kenna
1. Himannaa guutumatti amanudhaan(134(1))
 2. Guutumatti haaluun
 3. Amanee garuu mirga isaa eeggachuun haaluu
 4. Calliisuu ykn deebii kennuu dhiisuu 133
- Himatamaan callisu kan filate maalif akka ta'ee beekuun barbachisa dha.

➤ Calliisuu ykn deebii kennuu
dhiisu(himataman sababotaa biiroo fkn
dhukkuba sammuutiif, luuga / afaan/
dhaddacha irratti fayyadamu kan hin
dhageenyee fi k.k.f) niif ta'uu isa adaan
bahu qaba.

➤ Jecha amantaa fi waakki himatamaa
dhagayanii galmeessuun duratti
himatamaan himannaa isarratti dhiyaate
akka hubatuu sirritii ibsamuf qaba.132(1)

➤ Bu'ura sdfy Kewt. 132(1) jalatti jecha
fuchun dura maalfaa ibsamuf qaba?

**1. Himatamaan himannaa isarratti
dhiyaate hubachuu qaba**

➤ Himatamaan gahuumsa sammuu (mental competency), nama dhagayuu fi hubachuu danda’u ta’uu mirkanaa’u qaba.

2.Firiwwan Dubbii himannichaaf bu’uura ta’an beeku qaba (knowing the charge-factual basis)

Himatamaan tarree yakkichaa, haala raawwii yakkaa hundeessan, kan kutaa yaadaa fi amala gochaa (legal, mental and material ingredients of the offence) fi

➤ bu'uura s.d.f.y 111(1) jalatti ibsaman hundi ibsamee erga hubatee booda jecha amantaa fi waakkii fudhuun kan qabatu.

➤ Jechi amantaa himatamaa tokko tokkoon tarreeffamee galmaa'u qaba. . (132(3))

➤ **Keessumaa sirna biyya keenyaatii jechii akka amantaatii fudhatamee murtiin yoo kennamee ol'iyyanoo waan hin qabneef of eeggannoo**

kan itti

fufee.....

➤ Iddoo baay'eetti keessumaayyu manneen murtii aanaa biratti jecha amantaa bifa tarreessuutiin osoo hin fudhiin **jecha himatamaa"raawwadhe"** kan jedhu qofa **qabatani** murtii kennaa jiru.

➤ Kun ammoo **mana murtii ol'iyyaannoo** ilaaluufis **rakkoo cimaa ta'aa** akka jiru dhimma manneen murtiitti dhiyaatan irraa hubachuun ni danda'ama.

➤ Amane + M/M ragaa A/A akka dhiyaatu ajaje
+ ragaan A/A mirkanese

Yeroo kana ragaa ittisaa akka dhiyeesu ajajun
dirqama dha? (court discretionary power)

Mirga kiyya jechu danda'a? {kwt134(2) ragaa
ittisaa eeyamuf ni danda'a) +135 walin kan
walqabatu dha}

● Bu'uura sdfy kewt 134(1) tiin himatamaan
amane = M/M ragaan A/A akka dhiyaatu
ajaje. Haa ta'uu malee ragaan yoo dhiyaachuu
baate hoo maaltu ta'a? Dhiyaate yoo
mirkaneesu baatee hoo? 141 tin baha?

Jecha Amantaa fi Wakkii Fooyyessuu

- ✓ ...in the course of proceedings...adeemsa kam agarsiisa ? 135(1)
- ✓ Himatamaatu iyyatamoo mana murtiitu fooyyessa?
- ✓ Himatamaadha yoo jenne? Himatamaan jecha amanee kenne yeroo fedhe jijjiruu dnda'aa?

... itti fufe

- Manni murtii kan itti fufuu danda'uu himatamaan amanuus ragaa yoo ajajeedha.134(2)
- Maal irratii hunda'ee ajaja kan jedhuu seerii hin ibsine
- Muxannoodhaan yakoota ajechaa fi yakkoota adabii umurii guutuu yookaan du'aa adabsiisantuu ajajama
- Adeemsa kana keessa manni murtii balleessaa miti jedhee haallii itti galmeessu (haala ragaa irra ka'ee) jiraachuu mala.
- Murtiin ballessumaa kennamus adabbii

➤ Himatamaan jecha amantaa fi waakkii yoo kennu **dura waakkatee** deemsa dhagaya keessatti booda yoo amane maal ta'uu qaba? Amantaan kun ragaa A/alangaa osoo hin dhagayaminiin dura fi booda yoo ta'e jijjiirama addaa qaba?

➤ Murtii balleessumaa kewt.134 (1) irra hunda'ame kenname ol'iyanoon fooyya'u danda'a?

● Manni murtii komii oliyyannoo
dhagayu jecha amantaa
duuchatti galmaa'ef firii dubbii
jecha amantaa irratti hin
laatamne akkamitti ilaalu qaba?
Himatamaan waan hin amaniin
irratti ol'iyyata gaafachu
danda'a?

Himannaa dhiyaate mirkaneessu

- ❑ Himatamaan akka nama qulqullutii lakka'ama tilmaama kana fashaleessuuf ragaa kan dhiyeeffachuu qabu qaama himateedha.
- ❑ Ragan yoo hin dhiyaannee ni bellamama.94(2)(b)
- ❑ Ragooleen namootaa yoo dhiyatan dhugaa dubbachuuf kakachuu qabu
- ❑ Qajeelfama dhaddachaa 6/2004 keew.7 tiin G/dhimmaa yokaan A/seeraa kakuu akka raawwatan taasisa.
Ragaan walqabatee rakkoon ka'u
- ❑ 143 ragaa dabalataa bareeffamaa hin dabalatuu?
- ❑ 145 waa'e maalii ibsa? Boodarra dhimmoota waliin ilaalla

Ragaa

- Seera keenya keessatii ibsameeraa?
- Yeroo baayee biyyoonni shakkii dhama qabeessaa olitti mirkana'uu qaba jedhan biyyoota shakkamaan akka nama qulqulluutii lakka'ama jedhaniidha.
- HMFDRRE kew.20 ...mirga kana beekeera.
- Ragaan dhiyaate yoo mirkaneessuu baate bilisa yoo ta'uu yoo mirkaneesse garuu ittifadhu jedhama. 141fi 142(1)
- Sadarkaa kanattii osoo itti hin mirkanoofnee ittifadhu jechuun sirrii miti.
- Kan hin ittifnee yoo ta'ee ballessaa kan taasisu ta'uu qaba

...itti fufe

- Yeroo tokko tokko ittifadhu erga jedhamee booda ragaa hin qabu yoo jedhe deebi'anii 141 bilisa jechuun ni mul'ata.
- Kun yeroo bayee kan muudatuu sadarkaa ragaan itti mirkaneessuuf xiyyeffannoo kennuu dhabuu irra madda.

mee dhimmoota itti aanaan haa ilaallu.

● A/Alangaa vs Warqinash Amaara fa'a nam-6

Dhimma L/G m/m Aanaa Lumee 23523 irratti
guyyaa 12/10/2003 tti dhiyaatee tureen
himatamtootni nam-6 irratti himatamtootni 1-4 jiran
shishaa akka xuuxan qopheessun **himatamtoota**
5ffaa fi 6ffaa irratti shishaa xuuxaniru jechuun s/y
1996 **kewt 32(3) fi 433** himatamaniiru. Akka
ofirraa ittisan ajajaman. Himatamtoonni 5^{ffaa} fi 6^{ffaan}
ragaa ittisaa hin qabnu jechuun ibsaniiru.

Manni murtichaa sa'aa booda galmee
qoratee himatamtoota 5^{ffaa} fi 6^{ffaa}
ilaalchisee seerri ittiin himatamaniin kan
gaafatamuu qabu namoota akka xuuxamu
qopheessanii dha malee kan xuuxu waan
hin taaneef ofirraa ittisaa jedhamuu hin
qabu turee jechuun bu'uura SDFY
keewwata 141 tiin billisaan gaggeessera
✓ murtiin kun siirri dha ieetu?

M/M/OL/G/SH/KI/Li

- Daa'ima umuriin gaa'ela hin guunne gudeeduuf yaale jedhamee himatamaan S.Y.keew.27(1)fi 627(1) himatamee. Ragaan dhagayamee gaafa 1/9/2004 akka ittifatuu ajajamee **ragaa hin qabu** waan jedheef A/s lama dursumaa itti hin mirkanoofnee jechuun **141 ttin bilisa** yoo ajajan A/seera 3ffaa irratii moggafaman ammoo ragaan mirkaneesseera. Osuma hin mirkaneessine ta'ellee **sadarkaa ol'iiyataa malee** sadarkaa keenyatii

❖ Falmiin Kwt.143 jalatti dhiyaachaa jiru.

➤ ragaan akka dhiyaatu gaafatamuu fi ajajamuu qabu **ragaa namaati malee ragaa barreeffamaa miti** yaada jedhuu dha. “}ÚT] Ue¡`”

➤ Yaadni lammaffaan immoo ragaan dabalataa kewt.143 (3)tiin dhiyaatu **ragaa nama qofa osoo hin taane ragaa barreeffamaa kan dabalatuu dha.** Ta’uu baannaan haqa baasuun dhugaa irra ga’uun hin danda’aamu yaada jedhu dha.

➤ **A/Alangaa vs Indaalkaachoo Dassaalanyi fa'a nam -2** Dhimma lakk. Galmee 10625 mana murtii *Ol'aanaa Godina Addaa Adaamaatti* dhiyaatee(407(2) (kan gar ol ilaalee iraatii)ragaan A/Alangaa eega dhagayamee booda A/Alagaa iyyata guyyaa 21/03/2003 barreeffameen ragaan barreeffama ijoo falmiin walqabatu,murtii haqa qabeessa kennisisuu danda'u mana murtii Waliigala Oromiyaa irraa waan arganneef manni murtii barbaachisumma isa ilaalcha keessa galchee akka dhiyeeffannu jechuun gaafatera.

● Abukaatoon ragaan dabalataa fuudhamu hin qabu jechuun SDFY kewt.143n walqabsiise falmeera. Manni murticha ajaja kenneen ragaan dabalataa kewt.143 walqabtee dhiyaachu kan danda'u ragaa namati malee ragaa barreeffamaa miti Jechuun gaaffii A/Alagaa kufaa taasiseera.

- Kewt 143 haal kamiin hiikamu qabaa?
- Ragaa dabalataa 94(2)(d) jalati caqafame yoom kan dhitaatudha?

...itti fufe

➤ Ragaan wal qabatee rakkoon jiru
ammas SDFY kewt.145 waliin
walqabateeti. Jechi ragaa bu'uura SDFY
kewt.30 tiin waajjira poolisiitti kenname
gaaffii A/Alangaatiin ykn himataamaatiin
mana murtiitti dhiyaate akka ilaalamuu
yeroon taasifamu ni jira

➤ A/Alangaa jecha ragaa Wa/poolisiitti kenname qophaa isaa himata waliin mana murtii dhiyeessun akka ragaatti itti fayyadamaa jiru..Kanaan walqabates ejjannoo lamatu ka'a ture.

➤ Ejjannoon duraa faalasama seeraa jecha mana murtiitti kenname waliin walbiratti mirkaneessuuf (only to impeach the credit of witness).

➤ ejjannoon lammataa immoo akka ragaatti itti fayyadamuun ni danda'ama yaada jedhu kan deeggaruu dha

...Itti fufe

- “...በዚህ መሠረት ምስክሩ የሰጠውን ቃል ለማስታገበል ይቻላል”
- *Jechi kun ragaan kun nama M/Murtiitis jecha kenne malee poolisii biratti kan hafe agarsiisaa?*
- *Ragaa bade dha yoo jenne heera mootumaan mirga gaaffii qaxaamuraa himatamaaf kenne kan dhiphisuudha.HMFDRE kew 20(4)*

Himata fooyyessuu

- Dogongora bu'uraa himatamaa dogongorsuu ykn midhu danda'u irraa eeguf(sdfy kwt 119)
- Dogongora bu'ura murtii sirii kennuf dhorkuu yoo jiraatee himatni ni fooyya'aa.(sdfy kwt 119 fi 118)
 - **Gaafi enyuutiin fooyya'aa?**
mormii himatamaatin kewt.130(1)
kaka'umsaa m/m tin kewt.119(1)
iyata dhiyaaten (A/A ykn himatamaa)
kewt.119(1)
 - sdfy Kewt 119 (1) qofa isa yoo ilaalee faayadaa himatamaf kan fooyaa'u fakkaata
 - sdfy Kewt 118 yoo ilaalee dogongora umamee murtii sirii ta'e kennuf kan dhorgu yoo ta'e

Itti fufaa.....

- sdfy Kwt 118 yoo guute argame haala kwt 119(3) tin fooyyesu ni eeyamamaa. Kanaf himani kan fooyaa'u faaydaa himatamaaf qofa kan jedhu sirii miti jechun namooni falman ni jiru.
- Adeemsi kun jiraachun isaa murtii aritiidhaan kennuf rakkoo hin ta'u ?fkn himatamaan R/I isaa dhagesisuuf yeroo heddu yoo

Itti fudhatee himani erga fooyya'e boodas yeroo heddu yoo itti fudhatee....

himani erga fooyya'e booda dhagaya dhimmaa akka haarayaatti itti fuufaa? Qabatamni isaa maal fakkata?

➤ sadarkaa kamiit fooyya'a?

✓ Hanga murtiin kennamuti

➤ Yoo fooyyaa'e dhiyaachu baatee ajaja kennamu fi bu'a isa maaliin?

✓ Sdfy kewt 122(3) yoo fooyya'e hin dhiyaane himanii hin jiru jechu dha.Kanaaf galmeen sababa beelamamu hin jiru.Himatamaans sababa dhiyaatu hin jiru.Kanaaf galmeen ni cufama.himatamaans yeroof gadlakifamaa.

✓ Wixxneen kwt.237(4) ከሱን ዘገቶ ተከሳሹን በነጻ ያሰናብታል.የታገደ ንብረት ካለ እግዱ እንዲነሳ ትዕዛዝ ይሰጣል.

...Itti fufe

- Himatni akka fooya'uuf A/A yookaan himatamaan yeroo gaafatan sababa isaa ibsuu qaban.
- **Dhimma akka fooya'uuf hayyamame qoffa irratii fooya'ee dhiyachuu qaba.**
- A/A yeroo tokko tokko dhimmoota akka fooya'uuf dhaddacha irratii waliif galameen ala yeroo fooyyessanii dhiyeessan ni hubatama.

DHIMMA 1FAA

1.A/Alangaa vs Xahaa Arabii Dhimma mana murtii Aanaa Loometti LG 23680 ta'een himatamaan s/y/ bara 1996 kewt. 560 jalatti tumame darbuun yakka harka darbuu raawateera jechuun himanni m/murtii dhiyaate. Himatamaan ni waakkate. A/A ragaan nu jalaa hafee jira jechuun himata fooyyeffachuuf m/murtii gaafatan. **Bu'uuruma kanaan ragaa tokkollee osoo hin dabaliin kewt. Seeraa qofa jijjiiruun kewt. 556(2)(A) tti fooyyeessuun himata cimsee dhiyeesse. Manni murtii garuu kewt. 556(1) jalatti**

Dhimma 2faa

Saamu'el.....saaqu'eel

➤ A/A himata fooyyessuf gaafatee

➤ M/M sdfy kwt 119 jalatti hin kufu jechun,
himatamaa bilisaan gaggeesse jira

Himatni kan fooyya'u faayidaa himatamaaf
ta'us,haqaafis kan jedhu dabaluun
barbaachisaa dha.haqa midhaa taanaan
sababni fooyya'uu dhoorku hin jiru.

➤ A/A himata kana kaasuu hin danda'u turee?

➤ Haqaaf jecha keewwata seeraa isa xiqqaarra
gara guddatii fooyessuun dhorkaa dha? Fkn

556(1) irraa gara

555(A).....dhimma

2.6 Himata Kaasu

Himataa kaasuun maal jechuu akka ta'e hiikkoon adda ta'e ifaan kennamuullee baatu SDFY keewwata 122 irraa hubachuun kan danda'amu **galme** **yakkaa** **mana** **murtii** **duratti** **dhiyaatee** **ilaalamaa** **jiru** **tokko** **gaaffii** **A/Alangaatiin** **deemsii** **addaan** **cite** **akka** **hafuu** **taasisuu** **jechuu** **dha**.

Aangoo Abbaa Alangaa fi Mana murtii

1. S/D/F/Y irra

- **With the permission of the court** (Kewt 122 (1)
- Yakka kewt 522(539) fi 637(671) yoo ta'e himanii hin ka'u ture.
- If withdrawal of a charge is on the instructions of government, the court **shall, grant permission** to the public prosecutor to withdraw the charge.

Kwt.122(2)

fufe

➤ The court shall give reasons for allowing or refusing withdrawal of a charge.(122(4))

➤ Akka sdfy kwt 122 m/m hanga ta'e gaafii dhiyaatee kufaa gochu akka danda'u ture.

fufe

➤ A/A fi mootummaa akka qaama adda addaa ta'anit kan fudhatu dha.(Yoo ajaja mootummaatin yoo ta'e manii murtii dhoorku hin danda'u.)

2. Labsii Fedaraalaa

- Labsii 11/80 kewt 26 (3) tin sdfy kwet. 42(1 (D) fi(3),44(2), 45, 122(1,2 fi4) haqameraa.
- Labsii 4/87 kewt.23(4) “himata yakka seeraan ni kaasaa”
- 471/98 haala 4/87 tin

-

3. Labsii oromiyaa

➤ Labsii 6/86 kewt 11(3) “barbaachisaa tahee yeroo argame himaticha kaasuu ykn cufuu”

➤ Labsii lakk. 163/2003 keewwata 22(19) jalatti aangoo himata kaasuu ilaalchisee akkasiin ibsa;

“Abbaan alangaa dhimmoota yakkaa aangoo manneen murtii naannichaa ta’an poolisii waliin Ni dhiheessa, Ni falma, barbaachisaa ta’ee yoo argame himannaa ni kaasa”

-
- Himata kaasu wal qabate M/M aango ni qabaa?

Himata kaasuuf sababa barbaachisu

SDFY keesaa

- Sababoota gama A/A caqfamu dandaa'an maalfaa akka ta'e wanta ibisame hin qabu.
- Sababootaa gama mootummaan (A/A tif ajaja yamuu kennan) caqafamu qabus hin beekamu.
- Sababa m/m eyamufis ta'e dhoorguf

➤ Labsiiwan fedaraalaa sababa hin ibsne.

➤ Labsii oromiyaas yeroo baarbaachisaa ta'e argamu himata ni kaasaa jechu malee sabababoota himatni akka ka'u olan hin ibsine.

4.5.5 ክስን ለማንሣት ወይም ክርክርን ስለማቋረጥ

- አቃቤ ሕግ የመሠረተውን የወንጀል ክስ ክርክር መቀጠል የሕዝብን እና የመንግሥትን ጥቅም አያስጠብቅም ብሎ ባመነ ጊዜ ለፍረድ ቤቱ በማስታወቅ ክሱን ማቋረጥ ይችላል።
- አቃቤ ሕግ ክሱን ያቋረጠበትን ምክንያት በጽሁፍ ዘርዘሮ ለጠቅላይ አቃቤ ሕግ ወይም ለበላይ አቃቤ ሕግ ማሳወቅ ይኖርበታል።
- በአቃቤ ሕግ ውሳኔ የተነሣ ክስ በጊዜ ገደቡ እና በሕጋዊ ምክንያት መቀጠል የማይችል ካልሆነ በስተቀር ለሕዝብ ጥቅም አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ የተቋረጠው የክስ ሂደት እንደገና መቀጠል የሚችል ስለመሆኑ አግባብነት ባላቸው ሕጎች ይደነገጋል።

dhimootaa

➤ Ragaan A/Alangaa dhagayamudhaan himatamaan bilisa bahuu akka danda'uu gamanumaa waanti namatti agarsiisu yoo mul'ate A/Alangaa himata yeroo kaasan ni jira.

Fkn

- 1. A/Alangaa vs Hirphasa fa'a** Dhimma l/ g m/m Aanaa Ammayyatti 11628 ta'een A/A himatamtootni kewt. seera yakka kewt 32(3) fi 555(b) bira darbuun wal gargaaruun miidha qaamaa cimaa raawwatan jechuun himatee. Ragaan A/A nama 4 dhiyaatani jechaa isaani yoo kennan jechi isaanii guutumatti kan wal hin fakkaanne fi kan wal faallessu ta'ee argame.

fufe

- A/A ragaan mana yaalaa miidhamtuun miidhamuu ishee argisiisu osoo jiru jechi ragoonni kennaan waan nujalaa waldhaheef himata keenya akka kaafannu m/murtii akka nuuf hayyamu jechuun mana murtii gaafatan.

- M/M hin eevamu iechun akka kwt. 141

2 .Dhimma A/Alangaa vs Alamaayyoo fa'a nam-2 mana murtii Aanaa Ada'aatti lakk. Galmee 28014 ta'een guyyaa 19/05/ 2003 s.y 32(1)(A) fi 702 ragaan hin mirkineesnee. A/Alangaa xalayaa guyyaa 30/05/2003 tti mana murtiif barreesseen qorannaa isaa gadi fageenyaan godhuu waan barbaanneef himannaa keenya ni kaaffanna kan jedhu ibsani.manni murtii sababni tuqame gahaa waan ta'eef himanni kun bu'uura s/d/f/y kewt. 122(1) n akka ka'uuf hayyamamee akka s/d/f/y/ kewt.122 (4) tumuun galmeen cufamee jira

3.A/Alangaa vs Dirribaa Araddaa Dhimma L/g

18204 m/m Ol'aanaa G/Adda Adaamaa ta'een
guyya 17/2/ 2002 dhiyaaten himatamaan S/Y
kewt 670 bira darbuun mana namaa seene
maatiin akka ofirraa hin ittisne taasisuun
qotiyyoo 4 humnaan saame argame jechuun
himatni irratti dhiyaate.Ragoonni A/A nam 3
dhiyaatani jecha wal faallessu kennaniiru.A/A
labsi 6/86 caqasuun **ragaa qabatamaa**
dhiyeeffanna jechuun himata kaasan hanga

4. A/Alangaa vs Simaa'an Shifaarrawu konkolaata garagalchuun miidhamtuu irratti miidhaa qaama geesise jira jechuun s/y kewt 559(2)ⁿ m/m/A Adaamaattii dhiyaate.Himatamaan gocha raawwadhee jira garuu konkolaataan kan garagaleef sababa teekinikaatiin rakkoo naqunnamee waan ta'eef balleessaa kootii miti jedhe.**Kanaaf bu'aa teeknika eeguuf beellamame. Ogeessi teeknikaa eega ilaalee booda "marii" irratti kan hidhamu marii testiin addaan bahee jira kun ammo balaan duraaf booda ta'u hin beeku.**

...Itti fufe

Konkolaataan balaa geesise kun osoo
qorannoon teekinikaa hin godhamne **bakkaa**
ka'uu hin qabu jechuun waan ija
oggummaatiin ilaalan ibsanii jiru.

Kana booda A/A karaa ogeessaatiin
balleessaa jedhamee waanti ibsame waan
hin **dhiyaatneef** himannaa keenya kaafnee
jirra jechuun himata isaanii kaasani.

➤ Karaa birootiin galmee ragaan dhiyaatee
bu'uura himata A/Alangaatiin ragame
yeroo himatni ka'aa jiruu ni jira.

FKN

➤ xalayaa lakk. **DH-7-2003** guyyaa
19/08/2003 Biiroo Haqaa Oromiyaa irra
barreeffamee irraa hubachuun ni
danda'ama.

➤ Wanta isiin mudatee ykn dhageesan yoo

- Boqqonaa (3) sadi

Ol'iyyannoo Dhimma Yakkaa

1. Mirga ol'iyyannoo

“All persons have the right of appeal to the competent court against an order or judgement of the court which first heard the case.” (FDRE art 20)

Appellate Jurisdiction of the Federal supreme Court

The Federal Supreme Court shall have appellate jurisdiction over:

- 1) decisions of the Federal High Court rendered in its first instance jurisdiction;
2. decisions of the Federal High Court rendered in its

Appellate jurisdiction *in variation of the decision of the Federal First Instance Court*

➤ **Dhima sivilii irratti** murtii mana murtii dakaatiin kenname mana murtii ol'iyyata ilaaluun kan ragga'e yoo ta'e murtiin kun kan dhumaa ta'a.

✓ dhima yakka yoo ta'e daangaa hin qabu jechu dha?

✓ SDFY 182(2) **"Asecond appeal shall lie...."**

➤ Sdfy kwt 195 (3) Where the court of appeal confirms the conviction but alters the sentence or vice versa ***a second appeal shall lie only in respect of the conviction or sentence which has been altered.***

2.Sirna Dhagaya Ol'iyyannoo

- Komiin ol'iyyannoo barruudhaan erga dhiyaate,dhimmichi **kan dhagayamu afaaniini dha.**
- Deemsi **“komiin ni dhiyeessa moo hin dhiyeessisu”** jedhamu hin jiru
- Ol'iyyataan komii dhageessifachuuf qaamaan dhiyaachu qaba.(193(3) Abuukaatoo isa yoo dhiyaatans ni danda'ama.Himatamaa idoo fagoo hidhame jiru m/sireessaa akka dhiyeesu ajaja kennamaa??

➤ Deebii kennaan waamichi sirnaan dhaqqabee yoo hin dhiyaatne ykn yoo hafe deemsichi bakka inni hin jirretti itti fufa(s/d/f'y/ kwt. 192 + 193(2).

➤ Ni dhiyeessisa yoo jedhame kwt.192 walfalmitoonni ni waamamu.Hin dhiyeessisu yoo jedhame akka kwt.195(1) tin deebii keena osoo waamu hin barbachisin galmeen cufama jechun namoota falman ni jiru.

- 195(1) Vs SDFHH kwt 337
- 195(2) vs SDFHH kwt 348
- 192 vs SDFHH kwt 338(erga ni dhiyeessisa jedhame)
- ‘dhimmichi kan hin dhiyeessine yoo ta’e(komichi fudhatama kan hin qabne ta’uu waan danda’uuf) deebii kennaa yaamuun maaliif barbaachisa?’ jechun falmu.
- Galmee komii ol’iyyannoo cufuutin dura ol’iyyataan jecha isaatin immoo maal ibsachuu akka barbaade yaada isaa eega dhagayame booda yoo ta’e mirga dhagayamuu fi mirgi isaa kan dhagayameef ta’uu hubannoo gahaa argata

Art. 337. Power to dismiss appeal without calling on respondent (SDFHH)

“... dismiss such appeal without calling on the respondent to appear, if it thinks fit and agrees with the judgment appealed from.”

ART.195. - *Powers of court of appeal.*

(I} At the hearing of an appeal the court of appeal ~~shall dismiss the appeal~~ where there is no sufficient ground for interference.

Wixineen sdfy kwt. 449 (3fi 4) haal SDFHH kwt 337 tin kan qophaa’e dha.

- አንቀጽ 449 የይግባኝ ባይ ቅሬታን ስለመመርመር
- መዝገቡ የተመራለት ችሎት፡-
- ይግባኙን ለማየት ሥልጣን ያለው መሆኑን ያረጋግጣል፤ ሥልጣን ከሌለው ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን ወዳለው ፍርድ ቤት ይመራዋል።
- ይግባኙን ለማየት ሥልጣን ካለው ይግባኝ ባይ መቅረቡን ያረጋግጣል፤ ካልቀረበ መዝገቡን ይዘጋል።
- ይግባኝ ባይ ቀርቦ ከሆነ ይግባኝ ባይ ወይም ጠበቃው የሚያቀርበውን ክርክር ከሰማ በኋላ በነገሩ ውስጥ የሚያስገባ በቂ ምክንያት ከሌለ መልስ ሰጭን ሳይጠራ ይግባኙን ዘግቶ ይግባኝ ባዩን ያሰናብታል።
- በነገሩ ውስጥ የሚያስገባ በቂ ምክንያት መኖሩን ሲያረጋግጥ ጉዳዩ የሚሰማበትን ቀን ቀጠሮ በመወሰን መልስ ሰጭው በይግባኙ ቅሬታ ላይ በሙሉ ወይም በከፊል መልስ የሚሰጥባቸውን ጭብጦች ለይቶ መልስ እንዲሰጥባቸው ያዛል።

3. Darbiinsa yeroo

➤ Kwt. 187(1)..... Guyyaa murtiin kennamee eegale murtii kenname irratti ol'iyyannoo kan gaaffatu ta'uu guyyaa 15ⁿ keessatti beeksisuu *qaba.Guyyaa 15ⁿ kana keessatti iyyanni hin dhiyaanne taanaan yeroon komiin dhiyaatu kan darbe ta'ee lakkaawama.*

➤ *Yoo beeksisee yeroo dheeraan bodaa dhufees ni keennammaaf ?*

➤ Kwt 187(2) Murtiin garagalffamee guyyaa kenname irraa eegalee komiin ol'iyyata qopha'ee mana murtii dhimmicha sadarkaa jalqabaa irratti ilaale murtii kenneetti kan deebi'uu qabu guyyaa 30 keessatti ta'uu akka qabu.

➤ Guyyaa kana keessatti yoo hin deebine yoo ta'e yeroon kan darbe ta'e kan lakkaa'amuu dha.

➤ Keewwata 190(1) guyyaa komiin ol'iyyannoo ol'iyyataadhan qophaa'ee m/m dhimmicha jalqaba irratti ilaale murtii kenne dhaqqabe eegale mana murtii komii ol'iyyataa dhagayuutti ergamuu qabu kan agarsiisuu dha.

➤ Yeroo kana keessatti (**guyya 15**) komiin ol'iyyannoo mana murtii komii dhagayuutti osoo hin dhiyaatin yoo hafee sababni isaa rakkoo gama mana murtitiin jiru yoo ta'ee, akka yeroon ol'iyyannoo darbetti ol'iyyataa irratti lakkaawamee mirga isaa kan sarbuu miti.

➤ Akka kwt 190 tin galme m/m komii dhagayuutti kan erguu mana murtii murtii kennedha.

➤ Sababa eeyyamsiisaaf dhiyachu danda'u ?(191(3))

➤ Iyata eeyyamsiisaaf dhiyaate irrattii deebin keenamaa?

➤ 196(1) yoo ol'iyyanii sun dhimma waliinii ta'ee haalii ittiin warreen ol hin iyyanneef raawwatiinsa qabaatu ni jira. Dhimmi jalatii balleessaa jedhaman dhimma waliin isaan ilaalatu yoo ta'e.

➤ kwt.196(2) nama ofiin ol'iyyate murtiin kennamu miidhuu danda'aa???

➤ murtii baleessumaa (akka kwt 113(2) tin
fooyyaa'e) yoo keennamee A/A ol'iyachu
danda'u? (Kwt 185(2) waliin

195(2)

A.....Yoo A/A ol'iyatan (185(2)

B.....himatamaaf fi A/A qofa (185(1) fi (2)

C.....bu'a isa yoo ilaalee HIMATAMAAF duwwaa

D.....A/A FI Himatamaafis

.....

....

**Galatooma
a!**